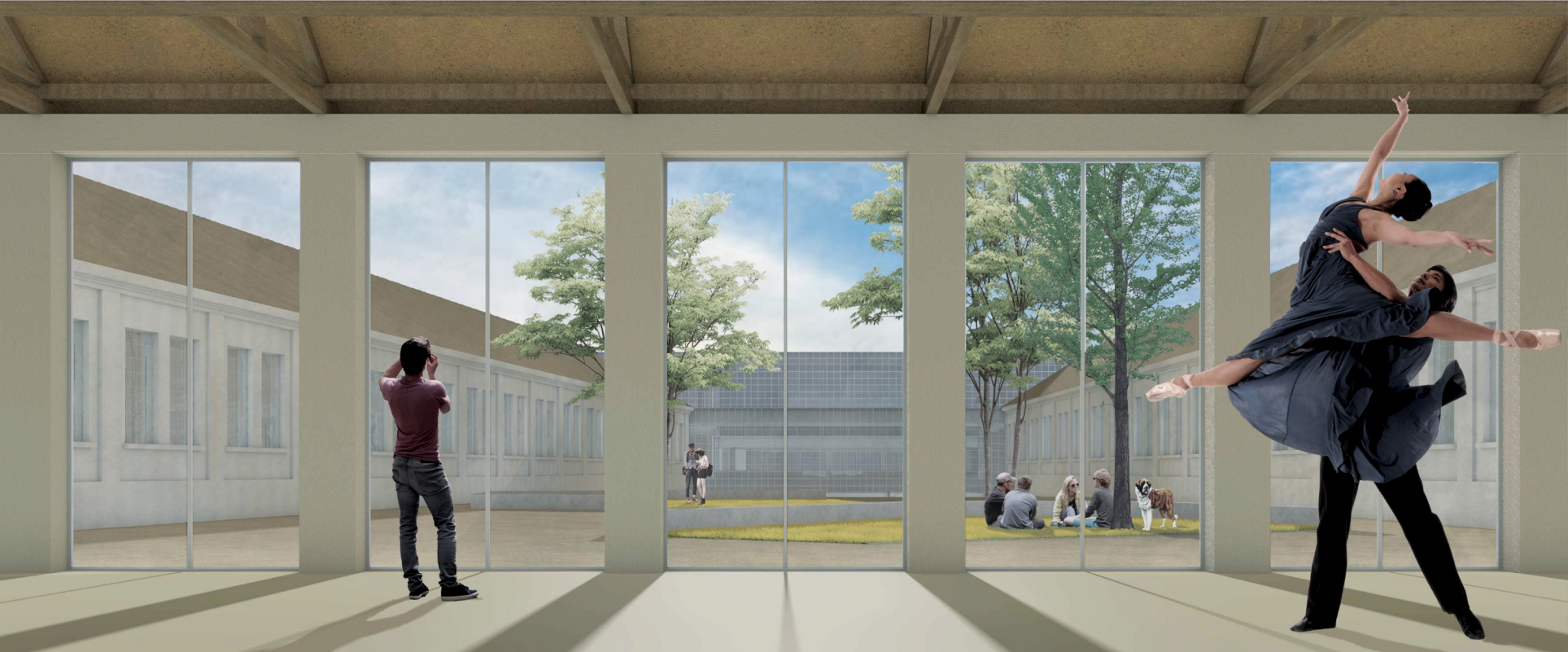

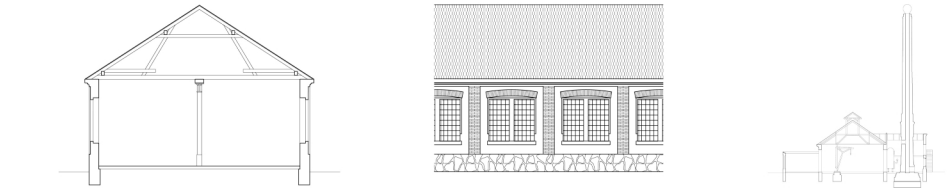
Plesni center Žabkar - Idejna zasnova revitalizacije Žabkarjeve tovarne v Ljubljani

Tita Urh | Mentorica: prof. Maruša Zorec, univ. dipl. inž. arh. | Somentor: doc. Uroš Rustja, univ. dipl. inž. arh. | UL FA, EMŠ Arhitektura, Ljubljana, Magistrsko delo, 2025

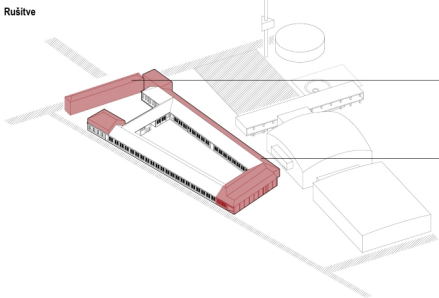
Gradnja industrijskih stavb je imela v preteklosti pogosto vpliv na širitev mest in razvoj njihovih obrobnih območij. Tako kot je industrija spodbujala rast novih naselij in mestnih četrti, je tudi urbanezični razvoj vključno z meščansko arhitekturo, vplival na oblikovanje industrijskih kompleksov. Ti so se pogosto prilagodili obstoječi ulični mreži, se vanjo vključili in postali njen integralni del. Njihovo zunanost so zaznamovali tudi elementi časovnega in kulturnega konteksta ter značilnosti okolja, v katerem so nastajali. Ker so ta območja vedno bolj locirana znotraj mestnih središč, kjer je povprečje po razvoju površinskih zelo veliko, namreča tudi pritisk na ta območja. Danes so te stavbe za investitorje manj zanimive, medtem ko se cena zemljišč in velikih parcel v mestnih središčih hitro povečuje, saj postajajo ekonomsko dragocena predvsem kot potencialna nova zazidalna območja. Prenova industrijske dediščine v Ljubljani je vedno znova ponavljajoč se problem, ki vedno rezultira v izgubi teh dragocenih fragmentov naše identitete. Na račun kapitala je Ljubljana izgubila že skoraj vso industrijsko dediščino in tudi Žabkarjevi tovarni se obeta rušitev.

Projekt predstavlja alternativo predvideni rušitvi in pokaže, da se z revitalizacijo stare železovarne lahko ohrani ta fragment dediščine kot javni prostor mesta. Prenova Žabkarjeve tovarne temelji na želji po ohranbi raznolikosti, ki bogati in s tem ohranja naše mesto svojstveno. Zasnova plesnega centra se tako geometrijsko kot programske odziva na okolico, ki s svojo raznolikostjo in specifično vzpostavlja različne robne pogoje. Ključnega pomena so obstoječi nastavki prostora in osi, ki narekujejo potek zasnove, širši cilj pa je povezava in ožvitev degradirane cone, na kar se navezuje tudi programska zasnova. Z adaptacijo prostorov stare tovarne v nov plesni center se dopolni že obstoječa kulturna središča, ki ga sestavljata Gospodarsko razstavišče in že predvidena dožidava Baragovega semenišča, namenjena Slovenskemu mladinskemu gledališču. Povezava z Gospodarskim razstaviščem omogoča dogodke večjega tipa, medtem ko je plesni center zato lahko zasnovan kot skupke manjših studiev in dvoran, ki so del vsakodnevne vadbe in rednih manjših dogodkov. Izбира mešanja javnih programov in plesnih prostorov temelji na želji ožvitev prostora na vsakodnevni ravni in na vzpostavitvi javnega roba med razstaviščem in mestom.

Sheme koncepta

Rušitev

Prestavitev Štajnerjevega paviljona

(Oblikni podobni prostori na 16 Baragovega semenišča in Gospodarskem razstavišču, 2022 - predvidena je prestavitev Štajnerjevega paviljona vzhodno od območja v Severni mestni park)

Rušitev nekvadratnih prizidkov, ki kazijo nekdajšnjo podobo tovarne in se ne odzivajo na okolico

Aksonometrija

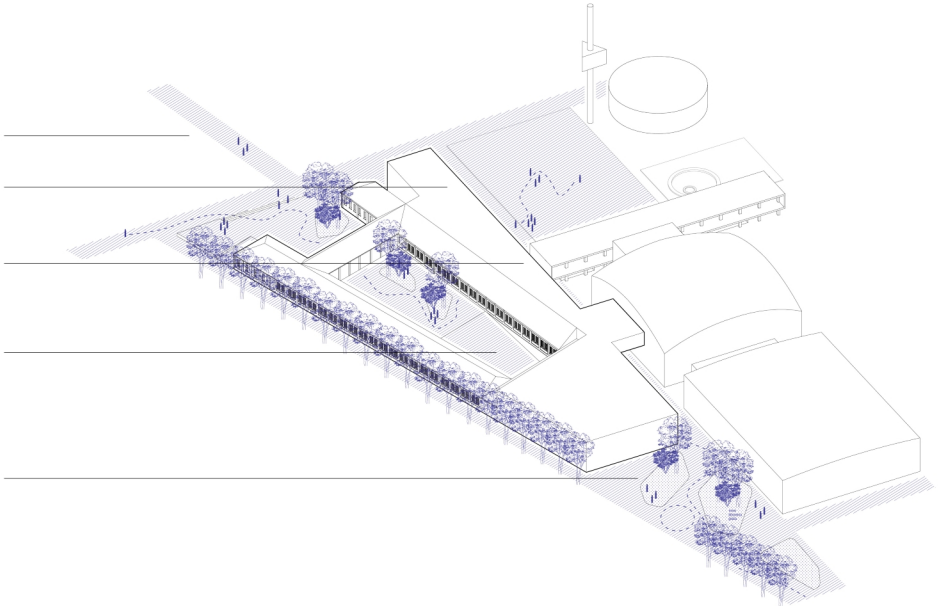
Iztek Livarske ulice v atrij plesnega centra

Odpiranje novega programa proti ploščadi Gospodarskega razstavišča

Programska in arhitekturna povezava novega plesnega centra in Gospodarskega razstavišča

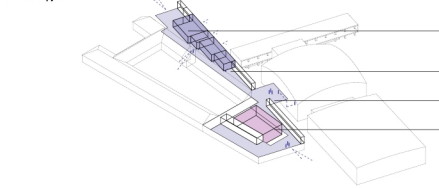
Ozelenjen atrij s poglobljenim zunanjim prizoriščem, iztek javnega prostora v notranjost plesnega centra

Nov trg, povezuje s severnim mestnim parkom in Navjem

Programska zasnova

1. nadstropje

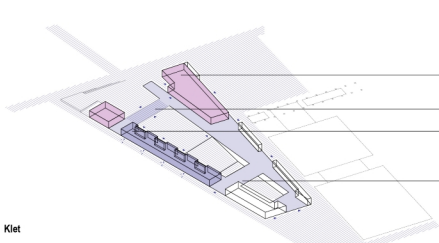
Plesni studij s pogledom na trg Gospodarskega razstavišča

Razgiban foyer z vizualno povezavo s starim delom objekta

Povezava s halo Gospodarskega razstavišča

Glavna dvorana plesnega centra v središču zasnove

Pritličje

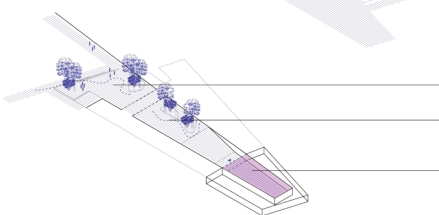
Dvorana s javnim programom, ki napaja trg Gospodarskega razstavišča

Vhodni paviljon, prostor za občane dogodke

Manjši plesni studij v starem delu tovarne s pogledom na Vilharjevo ulico in povezavo z atrijem, manjša dvorana za nastope

Razgiban foyer, ki se prilagaja nastavljenim prostorskim osem

Klet

Predprostor plesnega centra

Ozelenjen atrij s poglobljenim zunanjim prizoriščem

Iztek javnega prostora v notranjost plesnega centra - dvorana odprtega tipa

Urbanistični koncept

Obstoječe stanje

Današnja situacija v urbanizmu in stanju posameznih objektov ne odraža neke vrste organiziranosti prostora in napredka arhitekture. Lokacija se je postopoma zapirala sama vase in zažela izgubljati prvotno idejo organizacije prostora. Prostor, ki je včasih deloval kot celota, je začel razpadati na posamezne elemente in vmesne ostanke prostora.

Posamezni fragmenti še vedno predstavljajo identiteto tega prostora, ki se je razvijala v tako različnih obdobjih, da pomenijo pomembno kvaliteto znotraj mesta. Ta se širi predvsem z novo generično arhitekturo, medtem ko potrebuje take prostore, ki imajo stik s preteklostjo.

Predvideno stanje

Narčovanje novega potniškega centra pomeni nov pritok ljudi, novo vozlišče, nov način uporabe prostora, ki bo s tem bolj zaživel. Z novimi vmesnimi cestami in povezavami se reši problem odsekanosti lokacije, z novimi ulicami in podzemnimi kletmi pa nadomestev sedaj nadzemnih parkirišč.

Širitev Gospodarskega razstavišča se odraža vedno v zasledenju prostorov, ki so trenutno nadzemna parkirišča, na račun širitve izven praznih površin pa mesto izgubi del svoje identitete.

Predlagana alternativna rešitev

Alternativa rušitvi tovarne je njena prenova, ki vključuje ohranjanje identitete in slojevitost prostora, obenem pa se prilagaja potrebam mesta.

Ob upoštevanju ostalih elementov predvidene prihodnosti območja se poleg nove uporabe prostora spreminjajo tudi robni pogoji in vizure. Prostor Žabkarjeve tovarne se znajde med obstoječo arhitekturo Gospodarskega razstavišča in novo strukturo ljubljanskega potniškega centra ter večnamenskega kompleksa Emonike. Ker so med seboj v popolnoma drugačnem merilu in arhitekturnem izrazu, se način zasnove temu prilagaja.

Situacija s tlorisom strehe M 1:2000

Nove notranje povezave

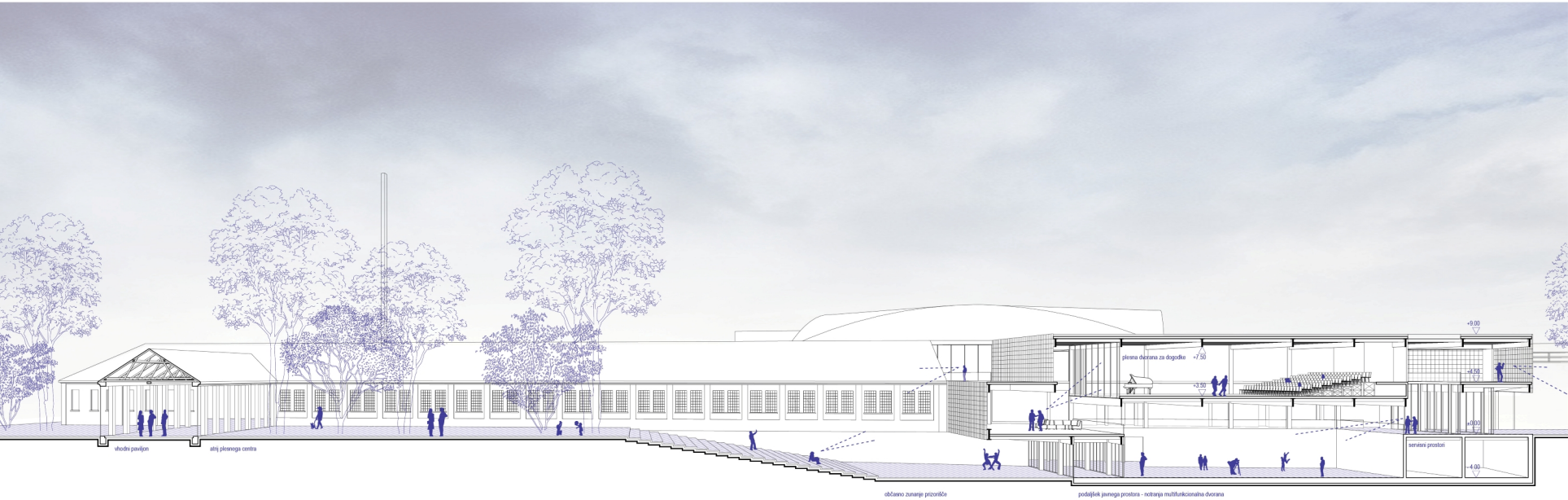
Krožna pot z razširitvami

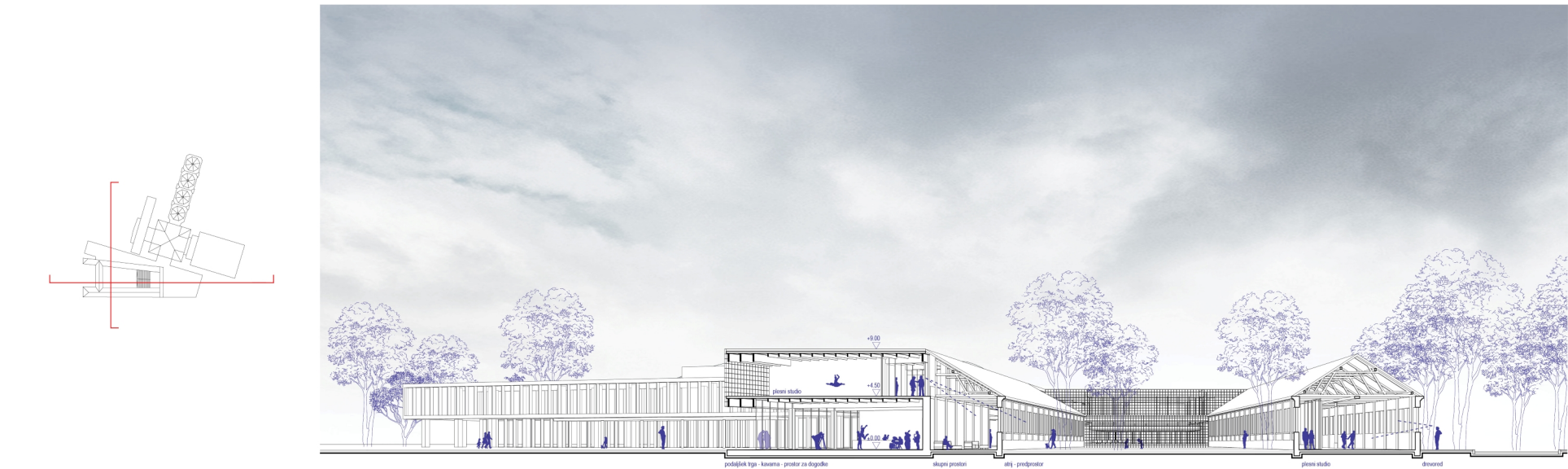
Iztek obstoječih osi

Južna fasada

Vzdolžni prerez M 1:200

Prečni prerez M 1:200

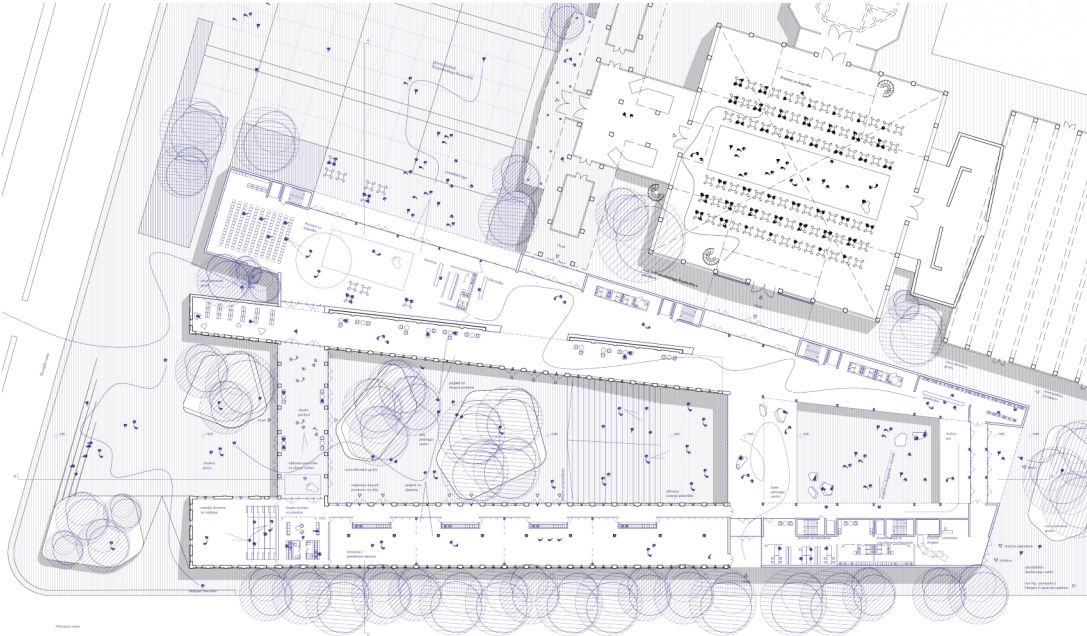
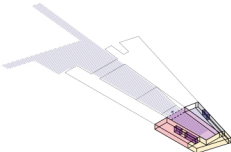
Tloris kleti M 1:500

Klet

Glavni element kletne etaže je centralno zasnovana dvorana odprtega tipa, v katero se izteče na novo poglajben atrij. Razen ob času dogodkov deluje kot javni prostor, kot podaljšek mestnega prostora. Je nadaljevanje urbanistične poteze, ki poteka po Livarski ulici, prečka Dunajsko cesto in se nadaljuje preko vhodne paze in vhodnega paviljona v atrij in se zaključi v dvorani, ki je po vertikali povezana tudi z gornjimi nadstropji.

- Dvorane
- Plesni studii
- Komunikacije - javnost
- Komunikacije - zaposleni / nastopajoči
- Prostori za nastopajoče
- Prostori za zaposlene
- Servisni in tehnični prostori
- Terasa
- Foyer / skupni prostori

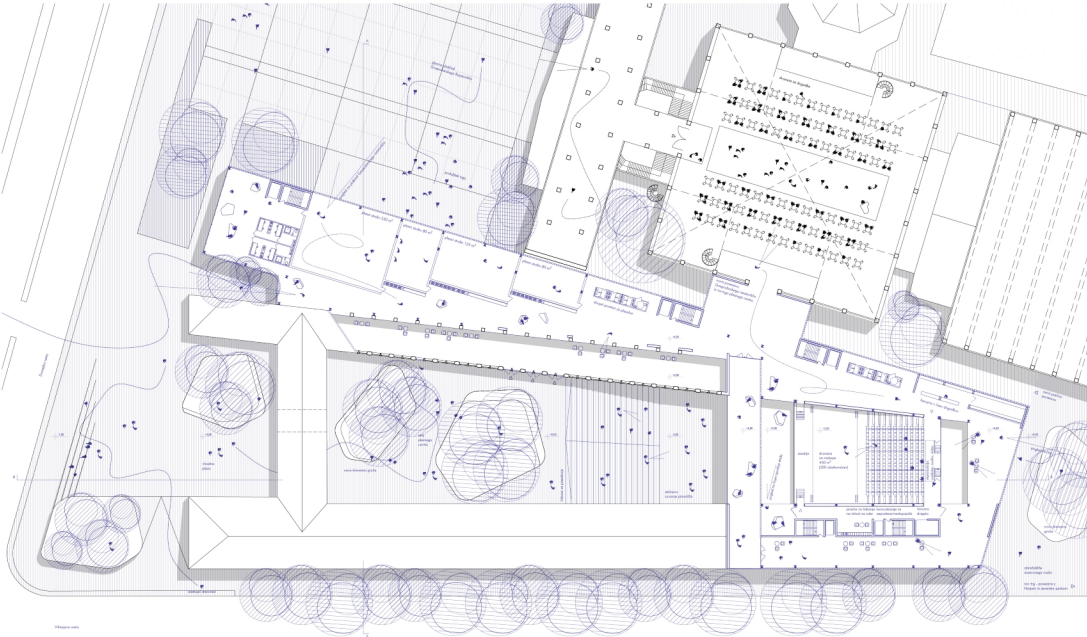
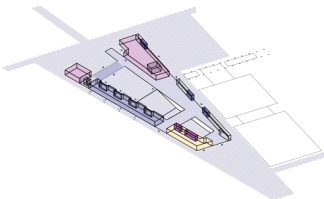
Tloris pritličja M 1:500

Pritličje

Zasnova plesnega centra se tako geometrijsko kot programsko odziva na okolico, ki s svojo raznolikostjo in specifično vzpostavlja različne robne pogoje – urbanistične in arhitekturne prvine Gospodarskega razstavišča, neposredna bližina Viltarjeve ceste in neizkoriščen potenciali zelene osi zahod-vzhod. Zahodna stran se s prestavitvijo Šlajmerjevega paviljona odpre, Dunajska cesta dobi nov predprostor, atrij pa zaživi s programom, ki je orientiran navznoter. Z novim trgom na vzhodni strani se vzpostavi nova os javnega prostora, ki se povezuje s Spornimskim parkom Navje in s Sevnim mestnim parkom. S prestavitvijo kavarn in dvorane za dogodke na severni strani dobi ploščad Gospodarskega razstavišča nov program, ki se z njim povezuje.

- Dvorane
- Plesni studii
- Komunikacije - javnost
- Komunikacije - zaposleni / nastopajoči
- Prostori za nastopajoče
- Prostori za zaposlene
- Servisni in tehnični prostori
- Terasa
- Foyer / skupni prostori

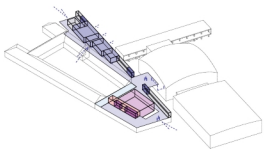
Tloris 1. nadstropja M 1:500

1. Nadstropje

Nadstropje je v celoti namenjeno plesnim studiem in plesni dejavnosti. Glavno vozlišče je dvorana za dogodke, ki "lebd" v središču novega dela plesnega centra. Foyer se povezuje z Gospodarskim razstaviščem, ki omogoča dogodke večjega obsega.

- Dvorane
- Plesni studii
- Komunikacije - javnost
- Komunikacije - zaposleni / nastopajoči
- Prostori za nastopajoče
- Prostori za zaposlene
- Servisni in tehnični prostori
- Terasa
- Foyer / skupni prostori

Predprostor

Vhodni paviljon

Atrij

Foyer

Dvorana

Ulični rob

Trg

Sodobni plesni center

Plesni center Žabkar je zasnovan kot sodobni plesni center. Je dinamičen in vedrilen prostor, ki spodbuja ustvarjalnost in skupnost. Osvobaja se od bolj rigidnega modela "black box" tradicionalnih plesnih centrov. Sodobni plesni centri so bolj odprti in dostopni tako v fizičnem kot konceptualnem smislu in izzivajo tradicionalne predstave o plesnem in uprizorjenem prostoru. Spodbujajo eksperimentiranje, vključevanje skupnosti in interdisciplinarnost, igre za kulturno središče, dostopno vsem članom družbe.

Ena od pomembnih prvin so prilagodljivi, odprti prostori, ki se lahko preoblikujejo za izvajanje različnih dejavnosti, saj sodobni centri niso omejeni le na tradicionalne oblike plesa, temveč lahko vključujejo interdisciplinarno delo, pri čemer ples združujejo z drugimi oblikami umetnosti, kjer lahko plesalci, glasbeniki, koreografi in drugi ustvarjalci sodelujejo pri projektih. V njem so prostori za predstave, sobe za vaje in studii, ki jih je mogoče prilagoditi različnim potrebam.

Plesni center, zasnovan kot javni prostor, deluje tudi kot center skupnosti. V njem lahko potekajo družabni dogodki, neformalne predstave in skupne delavnice, ki omogočajo povezovanje neplesalcev in plesalcev vseh ravni in starosti z možnostjo mednarodnega povezovanja z organizacijo festivalov in dogodkov. Zagotavlja prostore za vaje, usposabljanje in pripravo na nastopanje domačim in mednarodnim sodobnim plesalcem in koreografom. Zagotavlja, da imajo vsi, od začetnikov do profesionalcev, dostop do njegovih prostorov in dejavnosti.